

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru.
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 81.

Sobota 4. oktobra 1930.

Leto V.

Nova razvojna faza kapitalizma.

Kapitalizem zahteva zaščito za sebe, nagobčnik in bič za druge.

Razvoj kapitalistične družbe je danes po vojni na prehodni stopnji. Ob zaključku vojne je bil na eni strani združen kapital, na eni pa združeni dolžniki, ki so pa kot kapitalisti ohranili svojo posest in svojo miselnost. Po vojni pa je nastala v obeh taborih nekaka anarhija: eni so mislili, kako bi svoj kapital plodonosno naložili, eni pa, kako bi se otrsli dolgovi in fruktificirali še ostali kapital. Tako je nastala v obeh taborih samih med posameznimi državami tekma, konkurenca in poleg tega se poraja še tekma med obema skupinama. Uspevanje kapitalizma je tudi interes kapitalističnih držav. To je bilo že pred vojno. Po vojni se je pa ta interes še povečal. Države so se z mirovnimi in drugimi pogodbami obvezale med seboj, da restavrirajo slabe posledice vojnega gospodarstva in so s tem postale popolnoma odvisne od velikega koncentriranega kapitalizma ali kapitala. Prevzele so namreč države obveznost, da kapitalizem dobi to, kar so države zapravile in uničile med vojno. Na tak način so postale državne uprave orodje kapitalističnih koncernov in trustov bolj kakor pred vojno. Kapitalizem ima interes, da se čimprej sanira in utrdi, zato diktira, zato bojkotira, uvaja nove visoke carine (Zedinjene države), da občutneje izkoristi položaj. Kapitalizem diktira cene produktom, diktira mezde, dela silno propagando za zniževanje mezd, češ, da utegnejo edino nizke mezde rešiti narodno gospodarstvo, dasi družbe in koncerni dele dividende po 10 do 20 odstotkov in še več ter skrivajo veliki dobiček v investicijah in tajnih rezervah. In nikogar ni, ki bi se oglašil. Če se oglašijo, ga primejo za vrat in kapitalistični tisk ga proglasi za puntarja. Kapitalisti silijo države, dasi so povsod jako slabe socialne razmere in nezaposlenost, da z najstrožjimi zakoni zaščitijo gospodarstvo, ker je gospodarstvo v nevarnosti — toda to ni gospodarstvo, to je izkoriščevalna politika velikega kapitalizma, ki si je pridobil prevelik vpliv in ima potrebno moč, da ustvarja javno mnenje in kupuje neznačajne duše, da z njimi straši in laže. To je nova faza kapitalističnega razvoja in če se ne motimo, je ta oblika dosegla že domala vrhunec. Krivična je ta »politika«, v kateri ima pravico, mislimo praktične pravice, samo oni del človeštva, ki mu splošno blagostanje ni nič pri srcu.

Načrt za balkansko unijo.

Grški načrt o osnovanju balkanske unije priporoča narodnostno koncilijantnost, pospeševanje skupnih elementov civilizacije in odstranjevanje nasprotstev. Ostala naj bi suverenost posameznih držav in unija bo služila skupnim etničnim interesom. Po menju Papanastasia bi balkanska unija ne bila slična ameriški, nemški ali švicarski konfederaciji.

Društvo narodov pošlje na konferenco Angleža Walterja, ravnatelja urada generalnega tajništva Društva narodov.

Kot opazovalec bo prisostvoval ravnatelj Carnegiejeve ustavnove za mednarodni mir Badecook

Nova vlada v Avstriji.

Onemogla reakcija brez parlamentarne večine. — Duh politike prelata drja Seipla.

Razvoj avstrijske politike gre naravne poti. Bivši kancler dr. Schober je iskal v politiki kompromisa, kljub temu, da so zloglasni krščanski socialci in heimwehrovci odločno zahtevali, da se delavskemu pokretu zadrigne vrat. To se ni zgodilo ob reviziji nekaterih ustavnih točk, zlasti ne glede delavskih strokovnih organizacij, čeprav je bilo z reformami delavsko strokovno gibanje nekoliko otežkočeno.

Ta manjtni uspeh reakcije ni bil vseh krščanskim socialcem in heimwehrovcem, katerim pripada večina gospodarskih krogov in bivše aristokracije oziroma plemstva, ki bi radi obudili stare čase habsburškega klerikalizma, da bi dalje ščitili njih privilegije. Spletkarili so; dr. Seipel je odložil predsedstvo krščansko-socialne stranke ter se posvetil propagandi za reakcionarno politiko doma in v inozemstvu.

Prišlo je do demisije dr. Schoberove vlade in Karl Vaugoin je sestavil novo manjšinsko vlado krščanskih socialcev in dveh heimwehrovcev.

Vlada sestoji: Kancler in vojni minister Vaugoin, zunanje zadeve dr. Seipel, notranje zadeve Ernst Rüdiger Starhemberg, socialno skrbstvo in podkancler Schmitz, pravosodje dr. Hueber, prosveta dr. Czermak, trgovina Heintl, finance dr. Juch, kmetijstvo Thaler.

Nova vlada je sklenila razpust parlamenta in bo najbrže določila volitve na dan 9. novembra t. l.

Namen nove vlade se razvidi tudi iz ukrepa, ki kaže, da hoče Vaugoin podrediti varnostno službo heimwehrovskemu vplivu. Cela varnostna služba v Avstriji je bila doslej podrejena dr. Schoberu kot sekcijemskemu načelniku v notranjem ministrstvu. Sedaj ustanove nov urad, generalno direkcijo za javno varnostno službo, ki bo podrejena ministru za notranje stvari, to je, voditelju fašistov, grofu Starhembergu, deloma tudi Vaugoinu in Schmitzu.

Ti ukrepi avstrijske vlade so kričeč poziv vsem svobodoljubnim Avstrijcem, zlasti pa delavstvu. Zločin, ki ga uganja s tem sedanji režim proti delavstvu, spominja na italijanski in madžarski fašizem. Kjer se hoče spraviti s sveta vsakršni svobodni delavski pokret.

Avstrijska socialna demokracija se zaveda važnega trenutka in sklicuje zborovanja z geslom: »Volilna borba proti fašizmu.«

Avstrijski klerikalizem in avstrijski fašizem sta si izbrala v tem boju nevarnega sovražnika — socialnodemokratsko delavstvo, ker je na njegovi strani pravica, ima do-

bre politične in strokovne organizacije, dočim je na oni strani — diktatura krivic.

Socialni demokrati o novi vladi.

Socialni demokrat dr. Oton Bauer o novi avstrijski vladi.

V torek je imel dr. O. Bauer govor na dunajskem shodu uslužbencev cestnih železnic. O političnem položaju je rekel (takrat še vlada ni bila sestavljena), da mora sporočiti jako veselo vest, da kmetiška zveza in velenemci ne pojejo v Vaugoinovo vlado. S tem je ta protimarksistični blok, ki nas je hotel osem let strahovati, razbit. Vlada, ki se danes sestavi, ne bo imela večine v parlamentu, ne bo se upala nastopiti pred parlamentom. Parlament bo jutri razpuščen. V vladi bosta sedela dva voditelja heimwehrovcev. Ta vest je prav posebno važna. Predvsem kaže, da so heimwehrovci opustili krinko nestranekarstva, ter so se z vstopom v vlado razkrinkali kot to, kar so, to je, kot srankina garda krščanskih socialcev. Dalje pa, in to je najvažnejše, so se krščanski socialci morali razkrinkati v sedanjem trenutku in pokazati, da niso demokratična, ustavi zvesta stranka, kakor so se hlinili, ampak, da so pripravljeni sodelovati z ljudmi, ki streme za puči in meščansko vojno.

Novi minister za notranje stvari Starhemberg je javno še te dni izjavljal, da je sovražnik parlamentarne demokracije, to je, sovražnik veljavne avstrijske ustave, kar ga pa na drugi strani ne bo oviralo, da bo v roke zveznega predsednika prisegel zvestobo na ustavo. Ta gospod bo sedaj najvišji varuh zakonitega in ustavnega reda, on bo šef policije in žandarmerije. Minister Schumy je še večeraj rekel, da so monarhisti prav mnogo krivi, da je prišlo do te vladne krize. In to bo res. Toda vsakdo ve: avstrijsko delavstvo je mnogo prekrepek, da bi ga kar tako pomandrali. Vsak tak poizkus, da, celo grožnja, bi vodila le do panike, kakršno smo videli lansko jesen in na katere posledicah še danes trpimo. Politična nasprotstva, razredna nasprotstva so povsod. Toda v kulturnih deželah se taka nasprotstva rešavajo brez nasilstva, brez prelivanja krvi, na temelju demokracije, po odločitvah naroda samega. Zato smo venomer ponavljali: Utrdimo republiko z notranjo razorožitvijo ob medsebojni kontroli, da bo ljudstvo, ne da bi bilo ogroženo od kakšnegakoli nasilstva, demokratično odločalo o tem, kako naj se vlada.

Francoski socialisti za oborenje vlade.

Francoski socialisti proti Tardieu.

Socialistični poslanec Renandel je napovedal Tardieujevi vladi najostrejšo borbo v parlamentu.

Predvsem bo vložila socialistična stranka, ko prične parlament zborovati, interpelacijo zaradi novih vojnih kreditov, ki jih je vlada dovolila, ne da bi jih prejel parlament.

Govoril je ob tej priliki tudi o nemških volitvah in svaril Evropo pred grozno katastrofo, če bo šla nje politika dalje to pot. Socialisti mo-

rajo ustaviti to devastacijsko politiko. Politika miru v Evropi je tudi odvisna od francosko-nemškega sporazuma.

Balkanska konferenca. Bolgari se vendar udeležijo balkanske konference. Rusija pa pošlje na konferenco svojega opazovalca, ravnatelja stambulske podružnice uradne sovjetske telegrafске agencije, Jablonskega.

Kongres mednarodne transportne federacije.

Tudi Jugoslavija je bila zastopana. — 185 delegatov iz 27 dežel.

Pretekli teden se je vršil v Londonu kongres mednarodne transportne federacije, ki je ena najjačjih strokovnih internacional. Letos šteje že nad 2 in pol milijonov članov, od tega čez 1.300.000 železničarjev ter je torej število v preteklih dveh letih porastlo skoraj za četrt milijona. Letos so bili prvič na kongresu zastopani Japonci, Indijci in Kanadci. Iz Jugoslavije so bili zastopani po delegatu »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije« in »Savez pomorskih radnika Jugoslavije«. Skupno je bilo na kongresu zastopanih 59 organizacij iz 27 različnih držav po 185 delegatih.

Zastopnik jugoslovanskih transportnih organizacij izvoljen v generalni svet Internacionalne transportne federacije.

V generalni svet I. T. F. je izvoljen kot zastopnik transportnih organizacij balkanskih držav (Jugoslavija, Bolgarija, Grška, Albanija) tajnik »Ujedinjenega Saveza Železničarjev«, s. Stanko Jurij, za namestnika pa tajnik »Saveza bolgarskih transportnih delavcev«, s. Isaieff.

Kriza v Nemčiji se ni zmanjšala.

Vzdrmane finance. — Štedenje na račun uradnikov in brezposelnih. — Kakšna bo nova vlada?

Nemška vlada je objavila finančni program, v katerem obljublja, da bo štedila in spravila državno gospodarstvo v ravnotežje. Težki finančni položaj Nemčije je posledica svetovne vojne, zato poziva vse stranke naj sodelujejo. Nemčija potrebuje tuj kapital, ki ga mora drago obrestovati; trpela je tudi po inflaciji. Gospodarstvo je zastalo, nezaposlenost pa narasla. Vlada upa, da jo bo narod podpiral pri preudarni finančni politiki.

Kancler Brüning ima zaupanje strank. Zaupanje večine parlamenta ima predsednik Hindenburg in Brüning se zanaša, da bo na račun tega zaupanja mogel vladati. Nad dva tedna je že po volitvah, vendar še ni jasne slike, kako misli Brüning vladati.

Pariški »Temps« ugotavlja, da nemških finančnih težkoč niso toliko krive reparacije po Youngovem načrtu, kakor pretirani izdatki za vojno in mornarico. Isti list nadaljuje, da je edina rešitev iz te zmešnjave velika koalicijska, ki naj obsega vse stranke zveste weimarski ustavi, od socialnih demokratov do ljudske stranke. Ali doslej so le demokrati pripravljeni sodelovati s socialnimi demokrati. List meni končno, da bi se mednarodni odnosi poslabšali, če bi zmagalo stališče desničarskih strank.

Za Brüninga in njegove pristaše (centrum) je koalicijska s socialnimi demokrati neprijetna stvar, ker je ravno centrum izigral prejšnjo vlado, ki ji je predsedoval kancler Müller. Važnejše so pa socialnopolitične zahteve socialnih demokratov, zaradi katerih je centrum povzročil krizo, na katere bi sedaj moral Brüning pristati.

Kancler Brüning je pač mislil, da bo v volitvah zmagal, a je znatno pogorel in si s tem naložil precej težek križ, ki ga mora nositi.

Bajke in resnica o italijanskem fašizmu?

Mussolini se hoče vzdržati z napotom vseh sil. — Gospodarstvo in moralna sila naroda bi utegnili fašizmu izpodnesti tla pod nogami.

Prav grozoviti umor v Bazovici pri Trstu je dal povod, da se o italijanskem fašizmu obširneje razpravlja po vsem svetu. Nadaljnji povod ostri kritiki fašizma je pa zunanja politika Italije, ki stremi po reviziji mirovnih pogodb, ker bi rada dobila večjo vojno odškodnino, predvsem več kolonij in vpliv na Balkanu in v Orientu. Iz teh razlogov vodi Italija propagando za revizijo mirovnih pogodb po vseh onih manjših državah, ki so z mirom nezadovoljne.

Ni fašizem, niso smrtne obsodbe v Trstu ali trgovinska zveza z Rusijo merodajne za razpravljanje o fašizmu, ampak le bojazen, da utegne Italija zbuditi s svojo akcijo preveč odpora proti mirovnim pogodbam in s tem oškodovati zaščitene interese velikih držav.

Mir je v nevarnosti pravijo tudi; da tudi mir, a ta je v nevarnosti le za nas.

Vsa tendenca polemike o fašizmu gre za tem, da se vzame italijanskemu fašizmu ugled. Čudno pa je, da so meščansko-kapitalistični listi šele sedaj prišli na to misel, ker bi bil moral zdrav razum že iz početka fašizma vedeti, da se v današnjem razvoju tak sistem režima ne more vzdržati in čim dalje se vzdrži, tem hušji maček mu sledi.

Italijanski fašizem se preorijentira, pravijo. Generalni tajnik fašistične stranke Turatti je odstopil, med fašizmom in vojaštvom je nasprotje. In letos spomladi je Mussolini reduciriral fašistični svet na dvajset oseb. V kolikor so te vesti resnične ali ne, je gotovo, da Mus-

solini jako naglo reformira svojo fašistovsko stranko, kar nedvomno kaže, da ima gospod Mussolini težave s svojo stranko.

Sistem fašističnega vladanja je tako absolutno diktatoričen, da mora polagoma prenehati vsakršno svobodno gibanje ne le politično, ampak tudi gospodarsko. Kričanje Mussolinijevo po dvigljenju gospodarske sile, kričanje po kolonijah pa pomeni, da Italija gospodarsko propada. Da Mussolini še ne misli na reorganizacijo politične uprave v Italiji, je dokaz to, da ostane novi tajnik fašistične stranke Giuratti še vedno predsednik fašističnega parlamenta.

Nedvomno je torej, da se Mussolini še ne misli vdati, da hoče še

vztrajati na svoji poti in je le vprašanje, ali ima danes več moralne sile italijanski narod ali Mussolini. Gotovo je, da bo sledila v Italiji tem hušja politična kriza, čim dalje bo Mussolini vztrajal, ker se nezadovoljni elementi množe, dočim fašizem izgublja na simpatijah in njegov gospodarskopolični uspeh daleko ne zadovoljuje niti podjetniških slojev.

Fašizem v Italiji danes še ni doigral. Pričakovati pa je, da Mussolini izpremeni svojo politiko, če ga ne bodo zadavile gospodarske neprilike.

Tedaj bodo prizadete države zopet prijateljice Italije.

Mussolini je že večkrat pohvalil tistega, ki ga je včeraj opsoval.

Doma in po svetu.

O potrebi vzgoje dobrih državljanov se zadnji čas mnogo piše in čita. Vsako društvo, vsaka rodbina, vsak gospodarski kompleks se mirno in blagodejno razvija, če čuti vsak posamezni član, da je pri sodelovanju enako upoštevan in da so njegovi interesi enako varovani, kakor vseh ostalih članov tiste enote. Zaraditega naravnega pojava smatrajo socialisti po vsem svetu tako idealno demokracijo kot najzanesljivejši pomoček za mirno, zdravo, logično razvijanje splošnega življenja. Ni kaprica, ni nagajivost, tudi ne nenaravni pojav, če v posameznih atomih človeškega življenja ne prihaja to načelo do veljave, nego pedagoško in naravno utemeljena pravica vsakega posameznega individua je to. Iz tega enostavnega razloga je krivično, ne le čutno, ampak tudi dejansko, če se daje — kot n. pr. v Italiji — enim državljanom več pravic, drugim pa manj. In krivica zbuja nezadovoljnost, odpor in — nehote nastane vsaj duhovna organizacija odpora. Vsak, kdor hoče miren in zdrav razvoj, mora priznati to načelo. Zato tudi opravičeno obsojamo italijanski ali nameravani španski parlamentarizem, ki imata oba znake posebnih privilegijev za peščico ljudi, za veleposest, za visoke uradnike in še nekatere predstavnike, dočim imajo vsi drugi državljani sicer volilno pravico, parlamentarno demokracijo, ali tako, da se v njej splošno mnenje ne more uveljaviti. Zgleda za tako demokracijo najdemo v stari rimski ali grški zgodovini. Te države so na tej bolezn, ker narod ni sodeloval in ne čutil z državo, jako naglo propadle, ko so začele kršiti temeljne pravice naroda.

Borba za Balkan. Italija se silno navdušuje za vpliv na Balkanu. Za-

to neti spore in išče zaveznike pri sosedih naše države. Te dni so angleški listi mnogo pisali o Balkanu ter so zlasti poudarjali, da je angleška delavska vlada z vso iskrenostjo pospeševala pomirjenje Balkana z raznimi intervencijami. Jugoslovansko časopisje samo priznava, da je za pomirjenje mnogo storil angleški delavski zunanji minister Henderson, ki še danes odločno vztraja na tem, da se nesoglasja med balkanskimi državami odpravijo. Veseli nas, da buržuazija to uvidi, toda vedeti mora, da je to socialistična politika.

Izplačilo diferenc železniškim delavcem. Železniški delavci, zlasti iz prog bivše južne železnice čakajo na izplačilo diferenc že sedmo leto. Šele koncem lanskega leta je »Ujedinjenemu Savezu Železničarjev« uspešno, da je Generalna direkcija priznala upravičenost izplačila diferenc delavcem in odredila, da sestavijo platne spiske. Letos je deputacija koaliranih organizacij pod vodstvom USŽJ na najvišjih mestih intervenirala radi odobritve naknadnega kredita za to izplačilo, ki je bil pretekli mesec v resnici odobren. Gospod predsednik vlade, gen. Živković, je dne 15. septembra odobril priznanje izplačila v znesku Din 17.414.912.— Vendar kljub temu zadeva še ni definitivno rešena, ker še manjka za končnoveljavo izplačilo pristane glavne kontrole, katerega je zaprosila železniška Generalna direkcija pod št. G. D. 76.365. Pričakovati je, da bo glavna kontrola te dni izplačilo odobrila in bodo delavci končno enkrat dobili difference izplačane.

Pred dobrimi tremi tedni je nastal velik halo radi neke brzjavke, ki je krožila med vrstami zvezarske organizacije na železnici, glede izplačila razlik. Zvezarji so imeli brzjavko,

Razpečava v kraljevini Jugoslaviji
Fran Ks. Lešnik, Maribor, Cankarjeva ul. 26.

na podlagi katere so tudi železničarske delavce vabili na shode. Tisto brzjavko so baje prejeli z visokega mesta v Beogradu, glasom katere je bil kredit za razlike dovoljen in bi se imele iste nemudoma izplačati. Reklo se je: »Do 1. oktobra bodo čisto gotovo razlike izplačane.« Toda 1. oktober je tu, razlik pa ni od nikoder, dasi bi jih železničarji krvavo rabili, saj je baš sedaj čas, ko se je treba oskrbovati za zimo. Ker so zvezarji trdili, da je njihova zasluga, če bodo 1. oktobra razlike izplačane, bi jih sedaj vprašali, če je morda to tudi njihova zasluga, da razlike 1. oktobra niso bile izplačane?

Zakon o socialnem zavarovanju. V ministrstvu socialne politike delajo nov zakon o socialnem zavarovanju. Listi poročajo, da bi z novelo zakon ne odgovarjal dovolj »modernim zahtevam delavskega zavarovanja«. — Kaj razumejo pod »modernimi zahtevami«, listi ne poročajo. Razumljivo pa je, da mora delavstvo paziti gospodarskim krogom na prste, ker tukaj so »delovni«, ne pa v načrtih in gospodarskih problemih, da bi se naša industrija dobro razvila. Vest tudi ne omenja, kaj nameravajo ukreniti z uvedbo delavskega starostnega zavarovanja. Ta vprašanja so za delavstva važna!

Odpustitve delavcev v tovarni vagonov v Brodu na Savi. Tukaj so vsi delavci in nameščenci prejeli od ravnateljstva pettedensko odpoved. Ravnateljstvo izjavlja, da je ta odpoved samo formalnega značaja in bo po poteku odpovednega roka delavce zopet na novo nastavilo. Kaki vzroki so do tega privedli, ni natančno znano. Domneva se, da hoče uprava delavce perlustrirati in na novo nastaviti samo one, ki so njej po godu, ob enem pa delavce prikrajšati za pokojninske pravice, ki so si jih že pridobili, ker bi se jim po novi nastavitvi začela šteti službena leta za penzijo zopet od kraja. Delavstvo in nameščenstvo je sklenilo javiti ravnateljstvu, da teh odpovedi ne priznava.

To je prava Kolinska cikorijska.

Tone Maček:

28

Ženin iz Amerike.

Komaj ji je mati dopovedala, da bo že ona vse oskrbela, naj ostane v postelji, da bo čisto zdrava ko se vrne. Z blaženim smehljajem je zrla v strop in tiho pela. Potem ji je mati morala prinesti sliko iz kamre, ki jo je dolgo gledala in se pogovarjala z njo, nato pa jo je položila poleg sebe na vzglavje.

Čez teden dni je prišlo pismo, ki je naznanjalo, da se Tone isti dan odpelje iz Čikage. Mudil se bo še nekaj dni v Newyorku, a v treh, v najslabšem slučaju štirih tednih, ga lahko pričakuje.

Revico je živelo samo še hrepenenje po tem svidenju. Vse drugo je izginilo izpred njenega duševnega obzorja. Bleda je o belo oblečenih družicah, o pevcih na koru in o razsvetljenem oltarju, pred katerim ji njen ženin natika zlat prstan. Prisluškovala je vsakemu šumu pred hišo, tehtala je korake, ki so se bližali in upirala je pogled v vrata, kadar so se odpirala, v pričakovanju zaželenega.

Da je mati mogla posvetiti vso svojo pozornost bolni hčeri, je najela Kušarjevo Ančko, revno dnina-

rico, da je skrbela za živad in plela vinograd. Kadar je utegnila, je šla tudi sama pogledat, da je bilo vse v redu opravljeno. Nekega dne, ko je ravno solnce posijalo izza težkih oblakov, ki že več tednov niso prepustili nobenega žarka, je sedela mati v sobi in skubila perje za blazino. Tilka je ravnokar zadremala. Cele noči ni spala, ker jo je mučil kašelj in le čez dan jo je tu in tam premagal spanec. Mati je ob takih prilikah hodila po prstih, da bi je ne zbudila. Skozi okno je pribrenčala čebela. Da bi njen šum ne zbudil speče, jo je z ruto nagnala nazaj skozi okno. Pri tem ji je pogled obvisel na cvetoči okolici, na mladem zelenju, po katerem so se v solncu lesketali tisočeri biseri vodnih kapljic. Ni je vzdržalo več v sobi. Morala je ven, da pogleda kako se je prijelo zelje, če se je fižol že obzelelenil, koliko je pognalo že trsje. Tiho je položila košaro s perjem za peč in je po prstih odšla skozi vrata, ki jih je za seboj zaklenila.

»Sedaj spi. Predno se vzdrami, se že vrnem.«

Po vinogradu je popravljala to in ono, potem pa je pomagala svoji dninarici, ki je razsajala po lozih peso. Tako ji je bilo prijetno gibati se v prosti naravi, da je skoraj pozabila na vse skrbi, ki so jo trle. Še-

le čez dve uri se je spomnila zopet na hčer in hitela je v hišo. Rahlo je odprla vrata sobe, da bi je ne zbudila, če še spi. Prestrašena je obstala na pragu. Postelja je bila prazna, dekleta nikjer, po sobi so ležale razmetane razne cunje. Okno je bilo na stežaj odprto, na njem ni bilo več cvetličnih lončkov.

»Joj, kam pa je spet ušla! To bo njen konec.« Stekla je najprej h Krajčevim, mogoče je šla k njim. Krajčevka ji je povedala, da je malo prej videla žensko teči od Zagajevih doli po stezi proti Polzeli. Nemudoma je šla mati za njo in je poklicala še dninarico seboj.

Ko se je Tilka prebudila iz svojega polspanja, je prisluškovala. Bilo je vse mirno, a vendar je čutila v glavi čudno šumenje. Srce ji je silno utripalo, lasje so ji bili mokri, blazina je bila mokra. Naenkrat se je razlegel po dolini zategel, rezek žvižg lokomotive in njeno težko hropenje se je mešalo s škripanjem osi. Blisnilo je v njeni ubogi glavi in vsa razburjena je pristala.

»On se pelje!«

Sedla je na rob postelje:

»Kaj bo rekel, če me ne bo na proti.«

Stopila je na noge. Kolena so se ji šibila, v glavi ji je krožilo, morala se je oprijeti za stol. Prihodnji trenutek se je pa odločno zvrnila in prestopila. Hitro je snela s kljuge kriolo in ga vrgla nase, oblekla je jopico in ogrnila materinsko zimsko ruto. Pogledala se je v ogledalo in je bila vesela vročično zardelega lica. »Le-pa sem. Vesel me bo.« Poravnala si je z roko lase, postavila je cvetlične lončke z okna na tla in je zlezla skozi. Potem pa je stekla na vso moč navzdol proti postaji. Samo eno ji je šlo po glavi: da bi ne zamudila. Po razmočeni ilovnati stezi si je bose noge izpodrkavale in večkrat je padla. Oprijemala se je za grmovje in veje, ki so nanjo sipale ploho deževnih kapljic. Vsa blatna in premočena je dospela v vas in tekla proti kolodvoru. Ljudje so se začudeni ozirali za njo. Kolodvor je bil prazen. Vsa zasopla je vprašala železničarja: »Ste videli mojega ženina?«

»Ne poznam ga.«

»Z vlakom je prišel. Iz Ameri-

ke.«

»Nisem videl izstopiti nobenega tujca.«

»Veliko kovčkov ima in s kočijo se je odpeljal.«

»Nisem nič videl.«

»Mogoče niste opazili?«

»Mogoče.«

Nove bankovce dobimo. Nova drž. tiskarna v Beogradu bo v kratkem izdala nove bankovce po 10, 100 in 1000 dinarjev z napisom »Kraljevina Jugoslavija«. Namerava se tudi izdati bankovce po 50 dinarjev.

Na seji Društva narodov je rekel francoski zunanji minister Briand, da vlada nezadovoljstvo po vseh državah. Potrebno je, da se predvsem odpravijo vsa socijalna in gospodarska zla na podlagi mednarodne solidarnosti. Žal, da niso vse države za razorožitev; te države so največ krive, da vprašanje razorožitve ne napreduje.

Dr. Pavelić v Trstu. Emigrant dr. Pavelić, ki so ga zadnjič izgnali iz Amerike, se je mudil te dni v Trstu. Listi pravijo, da je bil ravno ob smrtni obsodbi v Trstu in da so mu dali fašisti osebno varnostno stražo. Trdijo tudi, da je njegovo bivanje v Trstu mogoče v zvezi z novim procesom. — Da bi dr. Pavelić šel tako daleč in podpiral fašistični teror proti narodnostnim rojakom, to bi bilo pa tudi nekaj, kar zgodovina ne pomni in zveni zato tembolj neverjetno.

Slovenski študenti iz Italije ne bodo smeli več študirati v Jugoslaviji. Da se to prepreči, študenti ne bodo dobili potnih listov.

Nemčija uvede izkaznice za meso. V Nemčiji so uvedli z dnem 2. oktobra izkaznice za meso. Pravijo, da so to storili v korist ubožnih slojev.

Nemci iščejo posojilo v Ameriki. Nemčija potrebuje denar. Zato namerava najeti pri američanskih bankah okoli 125 milijonov dolarjev posojila (7 milijard dinarjev). Zanimanje Amerikancev za to posojilo kaže, da se Amerikanci ne boje puča. Vsekakor je pa pri tem tudi političen namen: odtegniti Nemčijo Franciji.

Proti visokim plačam na nemških državnih železnicah. Predsednik nemške »Reichsbahngesellschaft« dr. pl. Siemens je potožil državnemu ministru prometa Guerardu, češ, da gre tej družbi slabo. Nakar je minister Guerard odgovoril, da je gospodarstvo te državne železniške družbe zanič, da vidi silno razmetanje, zlasti kar se tiče plač visokih funkcionarjev. Tako n. pr. presegajo plače članov upravnega sveta omenjene družbe prejemke članov državnega zbora. Ravno tako niso plače vodilnega uradništva nemških drž. železnic vzdržljive, kar velja tudi glede doklad, ki nimajo primera pri državnih, niti pri deželnih upravah. Kot iz gornjega sledi, so tudi pri nemških drž. železnicah na zgoraj zelo razsipni, medtem ko so delavci s težko borbo, ki je trajala nad pol leta, dosegli komaj tri pfenige (40 par) na uro povznanja.

Komunisti 1. novembra v Budimpešti. Ogrski komunisti pripravljajo za 1. november veliko akcijo brezposelnih, takozvani gladovni pohod iz vse dežele peš v Budimpešto, kjer se bodo vršili protestni shodi. Policija se trudi pokret udušiti in je glavnega iniciatorja, šoferja Hegedüsa, že aretirala. Ponovne gladovne demonstracije pripravljajo komunisti tudi v drugih državah.

Grčija in Turčija podpišeta prijateljsko pogodbo. Prihodnji teden potujeta grški predsednik Venizelos in zunanji minister Mihalakopoulos v Angoro, kjer podpišeta grško-turško pogodbo.

Prebujenje Španije. V velikem cirkusu za bikoborbe v Madridu se je vršil v nedeljo velik shod opozicijskih strank, ki se ga je udeležilo 30.000 oseb. Nastopili so govorniki raznih političnih skupin, ki so enodušno izjavljali potrebo, da se mora Španija dvigniti iz miselnosti 17. stoletja, v katerem se še nahaja in stopiti z drugimi narodi v 20. stoletje. Za to je neobhodno potrebna v Španiji republikanska ustava in kralj naj prostovoljno odstopi, če ne, se bo narod poslužil v doseg tega cilja sile in revolucije!

Revolucionarne demonstracije na Japonskem. V neki tovarni v Tokiu je bilo odpuščenih 50 delavk. Iz solidarnosti so priredile delavke iz drugih

Nemški fašisti uživajo podporo Rusije?

Fašisti so dobivali denar iz Rusije?

Pariški list »Ordre« objavlja dokumente, iz katerih je razvidno, da so srednjeevropski fašisti dobivali denar tudi iz Rusije, ne le od velekapitalistov. Ruskim komunistom so obljubili, da bodo na zunaj pri volitvah sicer nasprotovali komunistom, da jih pa bodo sicer podpirali. List objavlja več pisem in pobotnice fašističnega voditelja Hitlerja. List obeta še nove podatke.

Britanska imperialna konferenca.

Anglija se odreka političnemu gospodstvu nad kolonijami.

V Londonu se je sestala dne 30. m. m. in naslednje dni na poziv angleške delavske vlade konferenca britanskega imperija ali cesarstva. Konference se udeležijo vsi ministrski predstavniki dominionskih in kolonijalnih vlad vsak s svojo delegacijo. Angleški dominioni so nekateri povsem avtonomni. In angleška delavska vlada je že prejšnji mesec izjavila (Macdonald in Henderson), da britskemu imperiju samostojnost dominionov ne more škodovati, ker vse kolonije vedo, da le v sklopu kot imperij lahko uspevajo gospodarsko in politično. Izjavil je celo kanadski predsednik vlade novinarjem, da na konferenci pač niso glavno ustavna vprašanja, ampak trgovinska in gospodarska.

tovarn protestno demonstracijo. Nad 8000 delavk je napravilo po mestu obhod z rdečimi zastavami in s prepevanjem revolucionarnih pesmi. Pridružila se jim je še vilika masa drugega občinstva. Močen policijski kordon jih ni mogel ustaviti. Prišlo je do spopadov, v katerem je bilo veliko policistov in demonstrantov ranjenih. Več ur je bil promet popolnoma ustavljen.

V južni Ameriki vre dalje. Po revolucijah v Peruju in Argentini javljajo sedaj tudi o revolucionarnih pokretnih v Urugvaj, Ekvadorju in San Salvadorju. Gre sicer povsod za revolucijo med generali, ki tekmujejo med seboj za oblast, vendar se da iz tega sklepati na veliko nezadovoljnost ljudstva, ki bi se kakršenkoli način rado zboljšalo položaj. Kajti kjer je ljudstvo zadovoljno, tam tudi generali ne morejo delati revolucije.

Slikar Ilja Rjepin, o katerem smo zadnjič poročali, da so listi predčasno javili, da je umrl, je 29. septembra baje res umrl v Kuckkali poleg Helsingforsa.

Bencinske črpalke, brzojavne postaje. V Ameriki bodo v prihodnosti nekoliko tisoč bencinskih črpalk uredili obenem kot brzojavne naprave, tako da bo avtomobilist mogel med črpanjem bencina, oddajati brzojavke. Brzojav in bencin bo avtomobilist plačal obenem.

Cerkev prodajajo na dražbi. V nekem kraju na Ogrskem so pravoslavni verniki svojčas zgradili lepo cerkev. Ker so se po vojni skoraj vsi pravoslavni verniki izselili v Jugoslavijo, so oblasti odredile prodajo cerkve dražbenim potom.

Na svoji osmi svatbi aretiran. Pri slavnostni pojedini (gostiji), ki jo je priredil grški emigrant Peter Kulaksides na predvečer svoje osme poroke, je bil gostitelj nenadoma aretiran. Kulaksides je osumljen, da je svojih sedem žen, ki so na nepojasnjenih okoliščinah umrle, pomoril. — Osumljenec taji, da bi bil on identičen z iskanim morilcem, vendar pa ga je eden izmed kriminalnih uradnikov spoznal.

Petrolejski škandal v Ameriki. V Washingtonu je demisioniral načelnik oddelka v departementu notranje politike, Ralf Keller, in je ob tej priliki obdolžil visoke državne uradnike, da so dajali raznim petrolejskim družbam koncesijo iz državnih dohodov, v skupni vrednosti 40 milijonov dolarjev.

Če se lasje svetijo kot svila

napravil je to

ELIDA SHAMPOO

Izboljšanje pokojninskega zavarovanja nameščencev.

Valorizacija plačanih premij od leta 1909 do 1923 na Din 150.— mesečno. — Uvedba treh novih zavarovalnih razredov.

Vsled razvrednotenja denarja po vojni je tudi pokojninsko zavarovanje privatnih nameščencev bilo težko prizadeto. Nabrane rezerve so propadle. Koncem leta 1923 je bila višina rezerv, ki so se nabrale počenši od l. 1909 tako neznatna, da bi zadostovale za izplačilo dajatev v današnji višini komaj za pol leta. Uprava pokojninskega zavoda se je prizadevala najti izhod iz te težke situacije in je l. 1924 izvedla prvo valorizacijo do l. 1923 vplačanih premij.

S prvo valorizacijo so se od l. 1909 do 1923 vplačane premije računale z največ Din 90.— mesečno. Leta 1928 se je ta valorizacija zvišala na Din 126.— in od 1. oktobra 1930 naprej priznane rente bodo računane na podlagi, kot da bi bili vpokojenci od dneva zavarovanja pa do l. 1923 vplačali mesečno premijo po Din 150.—.

Nadalje se uvedejo trije novi zavarovalni razredi, v katere bi bili uvrščeni vsi oni nameščenci, kojih službeni prejemki znašajo Din 42.000.— letno. Uvrščeni bi bili v XII. razred oni nameščenci z letnimi prejemki 42.000.— do Din 48.000.—, v XIII. razred oni nameščenci nad Din 48.001.— do Din 54.000.— in v XIV. razred oni nameščenci z letnimi prejemki nad Din 54.001.—.

Koliko znašajo mesečne premije?

V I. in II. razredu plača celo premijo službodajalec v znesku Din 54.—, oziroma Din 72.— mesečno. V III. razredu odpade na nameščenca 12 Din, v IV. 30, v V. 39, v VI. 50, v VII. 70, v VIII. 90, v IX. 110, v X. 130, v XI. 150, v XII. 170, v XIII. 190 in v XIV. razredu 210 Din.

Druugo polovico premije plača delodajalec.

Goro Nebo prodajajo. Goro Nebo v Palestini, odkoder je Mojzes prvič zagledal deželo Kanaan, je na prodaj. Arabski šejki so jo ponudili frančiškanom za 20.000 mark.

Krokodili so napadli vas Siak na Sumatri. Iz bližnje reke Mandan so pred nekaj dnevi ponoči v velikem številu zlezli na suho in več oseb, ki so se nahajale na cesti, do smrti ožrgli. Moralo je priti na pomoč vojaštvo, da jih je prepodilo in deloma pobilo.

Kakšne bodo pokojnine v na novo vpeljanih zavarovalnih razredih?

Po novi naredbi ministra za socialno politiko znaša osnovna renta po 60 mesecih na leto:

V XII. plač. razr. 7.200 Din, v XIII. plač. razr. 7800 Din in v XIV. plač. razr. 8400 Din. Polna osnova rente po 120 mesecih zavarovanja znaša na leto: v XII. plač. razr. 10.800 Din, v XIII. plač. razr. 11.700 Din in v XIV. plač. razr. 12.000 Din. Letni povišek po 120 mesecih zavarovanja znaša na leto: v XII. plač. razr. 540 Din, v XIII. plač. razr. 585 Din in v XIV. plač. razr. 630 Din.

Najvišji znesek invalidske rente po 40 letih plačevanja znaša: v XII. plač. razr. 27.000 dinarjev, v XIII. plač. razr. 29.250 Din in v XIV. plač. razr. 31.500 Din.

K tej osnovni renti pride še draginjska doklada, ki je urejena na podlagi novega pravilnika ministra za socialno politiko.

Naredba o novih plačilnih razredih in pravilnik o draginjskih dokladah stopita 1. oktobra v veljavo.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Maribor.

Osrednje društvo strojnikov in kurjačev Dravske banovine, podružnica Maribor, vabi vse strojnike in kurjače privatnih podjetij na sestanek, kateri s vrši dne 5. oktobra 1930 v Mariboru, Meljska cesta št. 10 v gostilni »Pri belem zajcu« (Hönnigmann). Na sestanku so vabljeni tudi tovaršiji iz ostalih krajev. Govorili bodo delegati iz Zagreba in Ljubljane. Naša dolžnost je, da se tega sestanka polnoštevilno udeležimo in da s tem pokažemo svojo solidarnost v borbi za naše pravice. Stalo nas je dosti truda in težkega dela, predno smo z organizacijo dosegli prve uspehe. Podprite nas tudi tisti, ki ste do danes stali ob strani.

Pevski odsek »Nižjih poštah in brzojavnih uslužbencev« v Mariboru priredi v nedeljo, dne 5. oktobra 1930 vinsko tigratev v ptičjih prostorih gostilne Anton Lešnik »Mesto Ptuj« na Teznu pri Mariboru. Pester spored. Začetek ob 16. uri.

Vsled polaganja plinskih cevi ostane Stolna ulica od 1. do 10. oktobra za vsak promet zaprta.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9. — Plačilne olajšave!

Trbovlje.

Fašistične blodnje. V 98. številki »Jugoslovana« z dne 25. septembra t. l. je izšel dopis pod naslovom »Trbovlje«, iz katerega posnemamo, da je dopisnik slabo informiran o delavskih organizacijah, ki so povsem legalne in oblasti priznane. Delavstvo se že bori pol stoletja pod geslom: »Proletarci vseh dežel, združite se! Slovensko delavstvo je tudi že pod tem geslom leta 1909 sklenilo znano tivilsko resolucijo, v kateri je jasno izražen jugoslovanski državni program. Veliki del onih, ki danes najbolj kriče o nacionalizmu, so bili takrat verni hlapci črno-žolte reakcije. Delavstvo ni zatajilo svojega materinega jezika, kakor je to slučaj pri takozvanih boljših slojih, ki so še danes verni slugi tujega kapitala, kateri izkorišča naše naravno bogastvo in tudi jugoslovansko delavstvo. Toliko zaenkrat, sicer pa se k stvari še povrnem ter bomo pošteno posvetili onim, ki jim delavska skupnost dela tako hude preglavice.

Zvočni filmi v kino »Svoboda«. Ovoritev nove sezone v kinu »Svoboda« se začne dne 4. oktobra s 100 odst. zvočnim velefilmom: **Dvoje src v ¾ taktu.** (Zwei Herzen in ¾ Takt). Kompozicija: Robert Itale. Režija: Gesa von Bolvaru. Predigra: 100 odst. šala **Miv** — **Miv**. Predstave: v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 2., 4., 6. in 8. uri zvečer. Posetite predstave, katere bodo gotovo vsakega obiskovalca v popolni meri zadovoljile.

„Priatelj prirode“.

Zlet na Sleme. Člani »Priatelja Prirode« iz Trbovelj in Hrastnika

Izredno nizke cene! Največja zaloga plošč! Popravila vseh instrumentov!

TOORNICA GLASBIL

MEINEL & HEROLD

Prodajalna: Trg Svobode Maribor.

smo priredili v nedeljo, dne 21. septembra zlet na Sleme pri Zagrebu. Trboveljčani smo se pripeljali že v soboto zvečer v Zagreb in smo bili od članov zagrebske podružnice pristrčno sprejeti. V nedeljo zjutraj smo se podali na Sleme, spremljani od mnogih sodrugov in sodružic iz Zagreba. Člani iz Hrastnika so nas dohiteli na pol poti, ker so se pripeljali šele v nedeljo zjutraj. Vreme je bilo še zadosti lepo, pohleven dežek pa nam ni skvaril našega razpoloženja.

Ustanovni občni zbor »Priatelj Prirode«. V nedeljo, dne 28. septembra se je vršil ustanovni občni zbor »Priatelj Prirode«, podružnica Trbovlje, katerega so posetili kot gostje zastopniki centrale in podružnice iz Zagreba, Maribora, Ljubljane in Hrastnika. Ob 9. uri je otvoril sodr. Majdič L. kot član pripravljalnega odbora občni zbor s pozdravom na vse navzoče, posebno pa na s. delegate ostalih podružnic. Podal je kratko poročilo o delovanju dosedanje sekcije, iz katerega posnemamo, da so bili člani kljub majhnemu številu zelo agilni. Centralni tajnik s. Razdras je v toplih besedah pozdravil novo članico. Pozdrave so sporočili s. Lojen iz Zagreba, s. Stropnik iz Maribora, s. dr. Tuma iz Ljubljane in s. Pfeifer iz Hrastnika. V novi odbor so bili izvoljeni: Majdič L., Krušič Ivan, True Jože, Keše Ivan, Panzelj Konrad, Prevolnik Jože, Dolar Alojz, Krulj Jože, Jurjavec Edvard, Česnovar F., Pišek Franc, Graser Izidor, Gnilšek Edvard, Čepin Hubert, Bregar Jože, Panzelj Jože in Kralj Alojz. — Dr. Tuma je v kratkem in jedrnatem govoru obrazložil pomen in cilj društva. Domači pevci so zapeli par delavskih pesmi. Popoldne so napravili gostje in domačini zlet v Retje ter si ogledali Trboveljsko kotlino. Zvečer, ko so gostje odhajali, je bila želja vseh, da se čimprej zopet vidimo v lepi naravi, in sicer dne 19. oktobra na Lisci. Trboveljčani in Hrastničani se snidejo v nedeljo, dne 5. oktobra na Mrzlici. Torej, delavci in delavke, kateri imate veselje do turisticke, pristopajte k društvu »Priatelj Prirode«.

Pazi na Tvoje lepe zobe

ohrani njih zdravje
in s tem tudi njih
biserni sijaj. Za to
kupuj pristno iz-
kušeno sredstvo

Sargov
KALODONT
Lepši zobje

VSE za pisarno in za šolo!

V soboto, dne 13. septembra je bila otvorjena

NOVA TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljudske tiskarne Maribor
na Slomškovem trgu 6

Vabimo vse, da poskusijo kupiti pri nas.
Jamčimo dobro blago in konkurenčne cene!

Veletrgovina igrač in galanterije F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materiala i. t. d. po najnižjih cenah.

Pristopajte k
zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din,
delež 125 Din. Vsak de-
lavec, delavka naj sma-
tra za svojo dolžnost da
bo član te delavske
zadruge.

Zbirajte za
tiskovni sklad

Veliko oktobersko veselico

s plesom in raznimi drugimi zabavami priredi Koturaški savez
Jugoslavije, pododbor Maribor, dne 4. oktobra 1930 v
dvorani pivovarne Union. Vstopnina Din 10.—.

Ob pričetku šole.

Najcenejši in najboljši vir za nakupovanje vseh potrebščin.
Otroške nogavice od Din 5.— navz. Moške nogavice od
Din 5.— navz., damske nogavice od Din 7.— svilene po
Din 12.—, prvovrstne flornogavice od Din 17.— navzgor.
Čipke vezene m od Din 1.— navz. Šolski nahrbtniki od
Din 15.— navzgor, šolske torbice (mape) iz prvovrstnega
usnatega platna Din 35.—, šolske mape iz prvovrstnega
usnja Din 60.—, puščice po Din 3-50 navz. šolske majce
iz čiste volne od Din 48.— naprej. Oblike pletene lastnega
izdelka od Din 100 naprej. Vse vrste sukanca, prece, igelj,
gumbov in druge potrebščine po brezkonkurenčnih cenah.

EKSPORTNA HIŠA „LUNA“
MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 19

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg šte. 6.

Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesčni odpovedi.

